

in opinie betreft.
: Waarom wordt
sioneel geschil

r mijn overzicht
boek 1937 en '39
ren, die ik even-
noten ten beste
zelfs maar een
t, dat ik gaarne
et tentinate op
aroverzicht over
er op gevestigd,
aan was. Op de
enkele maanden
t tegen prof. W.
de synode, van
n er vrede ma-
n zou en hebben
en kwam het
der professoren
enschen, tegen
n der kerken
pend. Een offen-
de nog niet
Waterink buiten
t meten mei
n en zeggen we
ebben daartegen

oben we niet on-
6 evenmin. We
bei zeer dul-
1. En als ik over
dat prof. Hepp's
boek der Geref.
geven van een
door ondergetee-
waarheid zeide,
lezen. Edoch —
ritas et ecclesia.
K. S.

er dan één kant
p aangedrongen,
illen niet in den

prof. Greijdanus,
l den gang van
k. Bezwaar tegen
a er „genoeg-
een beslissing,
r die prof. Hepp
r het te hebben
meening eener
e beslissing niet
a een week van

en was, hebben
n aan het zware
ken uit het feit,
igt. Nu ook niet
sties-van-vrede,
Nu ook open en
ten. De kerken
komende domi-
lle van Kampen
igen" zaken af
ondergeteekende
hoogleraar, als
hermd tegen het
die „dwaling"
ren, maar een
r mijden. De
onderwijs toe-
baar voor iedere
te publieke zaak
korten tijd „af-
K. S.

avornin Lohman
it. (L)

n velen aan de
kerkelijk gebied
zij deden. Men
historische, sta-
en Jhr Mr A. F.
s het goed recht
en verdedigd in
dheid onzer
weede, veel ver-
oerig op de be-
3. César Segers,
e.a. geantwoord-
zien, evenals uit
A. Kuyper, welke
intieleiders over
erken tot wat wij
deringen; welke
de samenleving
lande sedert de
lijkke beginselen
nagaan van dit
worden, hoe het
opzicht feitelijk
der Doleantie,
atselijke kerken
n, en tegen de
oote leiders der
yper e.a.

In dit geschrift behandelen de Schrijvers in eene eerste § den toestand der kerkelijke goederen vóór de Hervorming, in een tweede § den toestand na de Hervorming, daarna in eene derde § dien van 1795—1816, vervolgens in eene vierde § dien sedert 1806. In eene vijfde § handelen zij over de verbreekbaarheid van kerkelijk verband. Daarna volgen nog een paar § § resümte en slot, en vier bijlagen. In het begin komen eerst algemeene opmerkingen en het voorstellen van de quaestie.

Zij stellen de vraag, waarover het in 1896 op kerkelijk gebied bij de Doleantie ging, aldus:

„Is er ééne Nederlandsche Hervormde Kerk, wel is waar verdeeld in locale afdeelingen met een zeker zelfbestuur, doch alzoo, dat die afdeelingen onafscheidbare deelen zijn van de geheele corporatie, wier leden derhalve de individuen zijn, die, waar dan ook, behooren tot genoemde Kerk;

dan wel, zijn er onderscheidene plaatselijke kerken, wel is waar vereenigd tot een geheel met zeker gemeenschappelijk bestuur, doch alzoo, dat dit geheel slechts de samenvoeging is van deelen, die eigenlijk ieder op zich zelf een geheel zijn, welk plaatselijk geheel gevormd wordt door de individuen, die op die bepaalde plaats tot de Hervormde Kerk behooren?

M.a.w.: is er een genootschap, dat zich over het geheele land uitstrekt en dat uit individuele personen bestaat; of wel: is er eene vereeniging van locale kerken, waarin deze hare eigene macht tezamen brengen, en waaraan, wat de rechtsverhouding aangaat, elke kerk zich ten allen tijde weer onttrekken kan?“, blz. 3/4.

Wij zien het: de groote quaestie was volgens hen de verhouding van plaatselijke kerken en meerdere vergaderingen. Zijn die plaatselijke kerken zelfstandige kerken, dan wel zijn zij feitelijk afdeelingen van een grooter geheel, van eene classica, provinciale, landelijke, kerk, wel „met een zeker zelfbestuur“, maar als afdeelingen toch onder de hiërarchisch opklimmende hogere besturen van classis, provinciale of particuliere, en generale synode. En zijn die meerdere vergaderingen metterdaad meerdere vergaderingen, tot stand komende door vrijwillige, ofschoon van Godswege verplichte, vereeniging van gelijke, zelfstandige kerken, welke zich ook van menschenkant bezien, „ten allen tijde weer onttrekken“ kunnen, of zijn die meerdere vergaderingen hogere vergaderingen met opperbestuur over deze kerken, wier zelfstandigheid dan feitelijk niet bestaat, maar die dan slechts „een zeker zelfbestuur“ hebben, haar gelaten of toegekend, voorzover en voorzoolang die meerdere vergaderingen of hogere besturen dat goedvinden.

Welk is het karakter der meerdere kerkelijke vergaderingen, welk is het karakter van het Gereformeerde kerkverband?

—Is dit laatste eene confoederatie, of is het eene hiërarchie?

Zijn die meerdere vergaderingen hogere vergaderingen, opperbesturen, met een eigen, boven de plaatselijke kerken staand, Goddelijk gezag, of zijn het slechts samenkomsten van kerkelijke afgevaardigden, die formeel, d.i. afgezien van de vrang, of hare besluiten materieel in overeenstemming zijn met Gods Woord, slechts zooveel gezag over elkander hebben, als zij onderling bij hare confoederatie overeenkomen, en vastleggen in de door haar te zamen bepaalde en aangenomen kerken-ordering?

Dat was volgens Dr F. L. Rutgers en Jhr Mr A. F. de Savornin Lohman toen de vraag.

En dat is ook nu de vraag, met alle verschillen in het bijkomende, die hier het wezen niet veranderen.

Zoals wij zullen zien, betoogden genoemde geleerden in hun geschrift op historische gronden, dat het Gereformeerde kerkverband dezer landen van den beginne was geweest, en tijdens de Republiek was, eene confoederatie van zelfstandige plaatselijke kerken, en dat de meerdere vergaderingen geene hogere besturen waren, maar samenkomsten van kerken door middel van hare afgevaardigden, welke vergaderingen met het einde der samenkomst niet meer bestonden, en dan dus ook geen gezag meer hadden, en dat de plaatselijke kerken geene afdeelingen waren van grootere, classica en synodale, eenheden, van eene classica, provinciale, landelijke, kerk. Het was hen te doen om uit de historie in het licht te stellen de rechtsbevoegdheid der plaatselijke kerken dezer landen.

S. GREIJDANUS.

De zelfstandigheid der plaatselijke kerk. (III. Slot.)

De plaatselijke kerken mogen dus ook nooit gezien worden als de samenstellende deelen van een grooter geheel, een landskerk of nationale kerk. Nooit mag men, vanuit zulk een geheel, de enkele kerken beschouwen als de onderdeelen daarvan.

Met alle hoogachting voor Ds Joh. Jansen op dit terrein, veroorloof ik mij hier toch een woord van hem aan te halen, dat verwarring sticht. Bij wijze van tegenstelling kan het verduidelikend werken, omdat ik van mijn standpunt ervan zeggen moet: Zóó is het nu juist niet!

In zijn brochure „Oud of Nieuw Kerkrecht?“ (pag. 19) zegt Ds Jansen: „Elke plaatselijke kerk is daar ter plaatse eenerzijds wel een zelfstandige kerk, maar anderzijds slechts een pars, een deel van het geheel der kerken van het kerkverband, een ecclesia particularis“.

Ik laat in het midden, of de naam „ecclesia particularis“ dit zoo scherp bedoelt uit te drukken, maar ben, afgezien van de verwarring, die het stichten kan, dank-

baar dat Ds Jansen het zoo doet. Immers het is klaar als de dag, dat hier een gemis is van heldere onderscheiding.

Het woordje „slechts“ duidt reeds genoegzaam de miskennis aan van de waarde van het confederatief verband van gelijke zelfstandige grootheden.

Hiervoor wordt ingeruild de inderdaad minderwaardige idee van een totalitair conglomeraat, waarvan de éénheden de stukken vormen.

Ds Jansen laat vlak aan den geciteerden zin voorafgaan: „De kerk van Christus is een organisme. Het Hoofd gaat aan de leden, het geheel aan de deelen vooraf“. Dit wordt gezegd van de eenheid der kerken in kerkverband hier. En het verraadt duidelijk de verwarring met de Kerk (het Lichaam Christi), die zeer zeker wel een organisme is, waarvan Hij het Hoofd is aan de leden voorafgaande.

✦

Bij inachtneming van het confederatief verband der kerken ontstaan geen hogere machten boven het ambt. Dit kan ook reeds hierom niet, omdat we in het kerkverband te doen hebben met vergaderingen.

Ze zijn geen colleges als de kerkeraden, maar komen momentelijk samen. En haar leden zijn de afgevaardigden der kerken, die zelfs geen imperatief mandaat van hun lastgevers hebben. Niet omdat ze boven hun kerkeraden staan. De „lastbrieven“ bewijzen dat wel anders.

Maar omdat ze vrij moeten zijn in de voorkomende zaken.

Achten we het „mandaat imperatief“ een oogenblik denkbaar, dan zou er inderdaad gesproken kunnen worden van een opklimmende macht, zich toespitsende in de generale synode.

Maar nu is het gezag der synoden van geheel anderen aard.

Het vindt zijn grondslag in den regel, dat het behoud is in de veelheid der raadsleden. (Spr. 11¹⁴, 15²².)

Het is zeer groot. Het heeft steun in den drang en den plicht der kerken tot „gemeen accoord“. Het is niet uitgesloten, dat het te hulp moet komen aan de plaatselijke kerk in geval van nood. (Er is geen verschil onder ons over de grootte van het gezag, alleen over het karakter daarvan.)

Het is het gezag van Christus, d.i. het gezag der Waarheid, waarvan het kenmerkende altijd is, dat het kracht heeft in overwicht, maar nooit kracht zoekt in geweld.

De Dordtsche synode was geroepen op te treden in noodgeval, terwijl de ontaarding der kerken veel te ver was voortschreden. Zij achtte het tot haar rechtvaardiging onder die buitengewone omstandigheden, noodzakelijk, publiek uit te spreken, dat ze zich sterk wist in de overtuiging, te handelen op last van Christus en op gezag van Gods Woord.

Maar daarmee heeft ze allerminst bedoeld een dogmatische uitspraak aan de kerken te geven omtrent het karakter der meerdere vergaderingen als hogere machten boven het ambt.

✦

Zooeven haalde ik een woord van Ds Joh. Jansen aan. Het zij mij vergund dit nogmaals te doen. Thans met groote instemming. Ik geef toe, dat er reeds zooveel hierover gezegd is, dat het langzamerhand eentonig dreigt te worden. Maar dit is een woord, dat van beteekenis is tegen de argumentatie vóór hogere machten in onze kerken.

In zijn „De bevoegdheid der meerdere vergaderingen“ (pag. 4) zegt Ds Jansen het volgende: „De meerdere vergaderingen vormen geen vast bestuur, dat boven de mindere vergaderingen staat. Zij zijn slechts samenkomsten van meerdere kerken door middel van haar afgevaardigden. De uitdrukkingen in de oude kerken-ordeningen zijn verschillend en wisselen af. De synode van Dordrecht, 1578, sprak in artikel 18 van „grootere“ en „mindere“, maar in artikel 19 van „meerder“ en „minder versamelingen“. Het bijv. naamw. „grootere“ wil niet zeggen hooger in macht, maar grooter of meerder in aantal en bijgevolg in graad van gezag.“

„Zelfs het Latijnsche woord superior, dat eigenlijk hooger beteekent, moet hier niet als een hogere vergadering in den zin van een hooger bestuur worden opgevat, gelijk duidelijk blijkt uit den nederlandschen text, waarin het ongetwijfeld opzettelijk niet door „hooger“, maar door „meerder“ is weergegeven. De uitdrukking „meerder en mindere vergaderingen“ beteekent dus, dat er in een meerdere vergadering meer kerken in aantal samen komen dan in een mindere.“

„En daaruit vloeit nu een ander verschil voort, n.l. dat een meerdere vergadering niet in den aard, maar wel in den graad van haar gezag boven een mindere staat. De uitdrukking „meerder vergadering“ duidt geen hooger gezag of hogere bestuursmacht aan, zoals in het burgerlijk leven het lager aan het hooger bestuur, en het deel aan de bestuursmacht onderworpen is. Maar wel is er het gezag van meerdere kerken saamgebracht en kan men dus van meerder gezag in graad spreken, omdat tien knappe mannen meer weten dan één, en het oordeel van tien kerken meer waarborg biedt het juiste oordeel te zijn, dan dat van één kerk“. Men weet, dat dit juist door Dr M. Bouwman bestreden wordt, en dat men zich daarvoor gaarne beroept op het woord „superior“ „hooger“.

✦

Dr Bouwman verkondigt de stelling, dat classes en synoden geen meerdere vergaderingen zijn in den onder ons gangbaren zin, maar hogere machten, die boven het ambt staan en op eigen autoriteit mogen ingrijpen in de particuliere zaken van de plaatselijke kerk.

Hij beroept zich op de mannen, die met alle waarschijnlijkheid dezelfde geweest zijn, die ook Voetius voor een independent hebben uitgescholden, en volgt in dezen hun voorbeeld tegenover de volgelingen van Dr A. Kuyper en Dr F. L. Rutgers. Er feilt maar weinig aan, of ze zijn ook nog met remonstrantisme, coccejanisme en cartesianisme geïnfecteerd, zoals de independenten uit de 17de eeuw. Dr Bouwman heeft nooit eenig gereformeerd auteur uit de 17de eeuw ontdekt, die captie gemaakt heeft op de stelling: de instantie, die bevoegd is, om in eenige zaak een beslissing te nemen of een vonnis te velen, is evenzeer bevoegd om daaraan uitvoering te geven. (Culus est iudicare, eiusdem est etiam iudicium suum exsequi.)

Geen wonder, want hij, die het met deze stelling niet eens is, is volgens Dr Bouwman niet gereformeerd. Overigens geldt deze stelling voor geen enkele vereeniging en voor geen enkel confederatief verband.

Wel voor de overheid.

De kerken zullen daaraan dan ook alleen uitvoering kunnen geven, wanneer zij haar sterken arm achter zich hebben, zoals de Hervormde Kerk indertijd tegen de afgescheidenen en tegen de doleerenden.

Dr Bouwman ontkent dus het confederatief karakter van het kerkverband. Hij schuift daarvoor in de plaats, al gebruikt hij deze woorden niet, een totalitair geheel onder een hiërarchische macht.

Hij spreekt in den allerlaatsten zin, blijkbaar met opzet, over het kerkverband als „de gemeenschap der kerk“ in plaats van „der kerken“ en stelt zich als ideaal een tweede Nederlandsche Hervormde Kerk onder synodaal gezag naast de bestaande.

✦

Ten slotte schuift Dr Bouwman mijn bezwaar, dat de zelfstandigheid der plaatselijke kerk wordt aangerand, met een handgebaar op zij, door de opmerking, dat bij afzetting van de ambtsdragers door de hogere vergadering, toch onmiddellijk nieuwe gekozen worden.

Hij vergeet blijkbaar, dat heel het bezwaar juist gericht is tegen dat eigenmachtig afzetten door een in de plaatselijke kerk vreemd gezag, hetwelk in strijd is met de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk en met het karakter van het kerkverband.

Degene, die het opneemt voor de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk, doet daarmee aan het gezag der synoden niet te kort. Integendeel, hoe meer ontzag zij afdwingen, hoe liever het hem is. Maar hij zal het tegelijk opnemen voor de synoden, om ze te bewaren voor ontaarding en te behouden bij haar ware karakter overeenkomstig den eisch der Schrift, die ons de kerken doet kennen als zelfstandige lichamen en het kerkverband als confederatief verband.

Het groote gevaar van de erkenning van zulke hogere machten is, dat met de vrijheid en de zelfstandigheid der kerken als lichamen, ook de verantwoordelijkheid van het ambt wordt weggenomen.

Het gevaar bestaat, dat dan het gezag niet is bij het Woord alleen.

Dit is de dood voor de kerk.

In de plaatselijke kerk brandt het vuur. Haar zelfstandigheid en besef van verantwoordelijkheid dient juist door de meerdere vergaderingen geprikkeld en opgewekt te worden. Wederkerig heeft dan de plaatselijke kerk door de kracht der genademiddelen een zegnende inwerking op de synoden, zoodat de gewone en de buitengewone leden mannen zijn vol des geloofs en des H. Geestes.

Axel.

POST.

De Groote Catechismus van Zacharias Ursinus. (XXXVIII.)

Van de Kerkelijke Tucht.

321. Welke moet de inrichting van de Kerkelijke tucht zijn?

Er moeten ouderlingen aangesteld worden, om opzicht te houden over de gedragingen der Kerk. Aan dezen moeten degenen, die schandelijk leven, nadat zij één en andermaal in 't bizonder vermaand zijn, worden aangewezen, om ook door hen vermaand te worden. Indien zij dezen niet gehoorzamen, moeten zij met toestemming dezer (ouderlingen) van de gemeenschap van 's Heeren Avondmaal geweerd worden, totdat zij betering des levens niet slechts met woorden beloven, maar ook met daden bewijzen.

322. Welk onderscheid is er tusschen de Kerkelijke tucht en het ambt der burgerlijke Overheid?

Het eerste voornamelijk onderscheid is, dat de Overheid de overtreders met lichamelijk geweld straft en bedwingt; de Kerk evenwel vermaant slechts met het woord en sluit uit van haar gemeenschap.

Ten tweede, de Overheid berust in de uitvoering van het recht door te straffen; de Kerk echter zoekt de verbetering en de zaligheid van hen, die zij vermaant.

Ten derde, de Overheid gaat tot de straf zelf over; maar de Kerk vermaant broederlijk, om de straffen der Overheid door een tijdige verbetering af te wenden.

Ten vierde, de Overheid laat vele ondeugden ongestraft, die voor de Kerk schadelijk zijn, en door haar moeten bestraft worden.

323. Waarom is deze tucht noodzakelijk?

Ten eerste, vanwege 't bevel des Heeren, die beveelt, dat de zondaars eenige malen vermaand moeten worden, en indien zij naar ons niet hooren, aan de Kerk aangewezen moeten worden. Indien zij ook haar geen gehoor geven, moeten ze gehouden worden als de tollenaars en heidenen.

Ten tweede, opdat de ontheiliging van de Sacramenten en van het Goddelijk verbond vermeden worde, welke (ontheiliging) plaats vindt, wanneer met toestemming der Gemeente tot 't gebruik der Sacramenten toegelaten worden, die door belijdenis of leven zich openbaren als vreemd van 't verbond Gods.